

Петар ШКРБИНА

“*Interesi te se posilni od moralot*”

Политичкото барање за федерализација во првата фаза, односно конфедерација на Македонија, се појави уште во времето на воено-политичката криза во 2001 година. Во предизборната кампања за вонредните парламентарни избори водечките албански политички партии во својата изборна програма го поставија барањето за федерализација на Македонија. Индикативно е тоа што ниту една македонска коалиција воопшто не го коментираше поставеното барање на албанската страна. Очигледно е дека ниту една коалиција немаше соодветен одговор на барањето на албанскиот етникум за федерализација.

(ПРВ ДЕЛ)

Проблемот се сведува на фактот дека со пакетот на Законот за децентрализација од 2004 година се создадоа сите предуслови за остварување на процесот на федерализацијата, што и го покажа изминатиот период. Пакетот на законите за децентрализација, а особено Законот за новата те-

риторијална поделба на единиците на локална самоуправа, односно создавањето нови локални самоуправи, произлегоа од барањата кои беа дефинирани во охридскиот Рамковен договор. Под притисок на меѓународниот фактор пакетот на законите за децентрализација во Македонија битно отстапува од законодавството на Европската унија.

Во првиот дел од оваа анализа ќе се осврнам на проблемот на отстапување од европското законодавство, а во вториот дел од оваа тема ќе ги разгледаме директните последици на економски и

територијална поделба, меѓутоа самиот факт со воведување на клаузулата во Рамковниот договор за посебните права на националните малцинства на двојазичност (етничките заедници), кои доколку ги има повеќе од 20 отсто во определени локални политички организационски целини, се создава сосема нов услов за ново спроведена локална самоуправа, односно нова територијална поделба.

Условот се базира врз функционалниот компромис, меѓусебно поврзаните фактори, како што се, бројноста, групи-

Последните локални избори и сегашните вонредни парламентарни избори, кои се оценети како насилнички и недемократски, ја потврдуваат констатацијата дека локалното освојување на власта врз етничка основа претставува процес, кој во натамошната фаза треба да овозможи нова прерасподелба на политичката моќ во нашата држава, но не врз основа на граѓанска демократија, туку врз основа на етничка и верска моќ.

ФЕДЕРАЛИЗАЦИ

на безбедносен план, кој овозможува остварување на процесот на федерализација и промена на уставниот поредок на Македонија.

Можеме да констатираме дека Македонија е последната земја во регионот, која го спроведе децентрализациониот процес. Задоцнетото спроведување на процесот за децентрализација во Македонија е последица од цела низа нерешени политички, етнички и верски прашања, каде територијалната поделба или новите граници на локалната самоуправа се од суштинско политичко пра-

раноста на определена територија, кои се дефинирани во документите на ОБСЕ, формулирани во Копенхаген во 1990 година, а кои повторно беа потврдени во наведените документи на ОБСЕ. Тие документи постојат и во документите на Советот на Европа, како што е Европската конвенција за заштита на националните малцинства (1995 година) и Препораката 1201 од 1993 година на Парламентарното собрание на Советот на Европа. Препораките експлицитно говорат за колективните права на малцинствата, а имплицитно и за терито-

Во општествата во кои постојат изразени етнички или политички поделби како што е македонското опшество, статусот на било кое малцинство во определена организациона политичка структура (локална самоуправа) претставува постојана дискриминација и константна опасност за политичка нестабилност.

шање. Суштината е во поврзувањето на новите територијални организации на етничка основа и новите ингеренции на локалната самоуправа врз економска и финансиска основа, особено изразена во Западна Македонија. Охридскиот Рамковен договор директно не предвидува барање за децентрализација и за нова

ријалната автономија. Со таа препорака е направен обид да се даде дефиниција на "национално малцинство" (етнички заедници), во кои се наведени следниве критериуми: живеење на определена територија и врска со матичната држава, посебни етнички, културни, верски или јазични особености, нивна заста-

Нашата нова територијална поделба покажува дека не се испочитувани основните постојни европски поставени критериуми, туку преку политички договор се создадени нови критериуми, кои само се вклопиле во поставените европски критериуми. Со новата вештачки создадена територијална поделба мнозинскиот народ од Македонци во новосоздадените локални самоуправи во Западна Македонија стана "национално малцинство". Овој факт не претставува коректно спроведување на Европската конвенција за заштита на националните малцинства.

пеност во "доволен број" под услов тој број и понатаму да е помал од бројот на останатите жители и посебен идентитет изразен со желбата да биде зачуван како таков идентитет. Меѓутоа, во нашите услови, пакетот на законите за децентрализација, ја ставил територијалната поделба во групата на експлицитни барања, а со тоа ги изедначил со колективните права.

Анализата на горенаведените документи и на дадените критериуми со нашата нова територијална поделба покажува дека не се испочитувани основните постојни европски поставени критериуми, туку преку политички договор се создадени нови критериуми, кои само се вклопиле во поставените европски критериуми. Со новата вештачки создадена територијална поделба мнозински-

от народ од Македонци во новосоздадените локални самоуправи во Западна Македонија стана "национално малцинство". Овој факт не претставува коректно спроведување на Европската конвенција за заштита на националните малцинства. Проблемот се усложнува со фактот што другите законски регулативи кои треба да ја регулираат правичната застапеност на останатите малцинства при раководење со јавниот сектор (во нашиов случај неалбанска националност), ова прашање не го дефинирале туку одлуката за тоа е препуштена на новите органи на локалната самоуправа.

На Запад демократијата се развивала во хомогени општества, а локалната организација се создала по принцип на "одоздола", кога биле исполнети во прв ред економските критериуми. Меѓутоа, во нашиот случај, локалната организација е создадена со диктат "одозгора", а истовремено не е создаден заштитен механизам за сите припадници на разните националности. Во општествата во кои постојат изразени етнички или политички поделби како што е македонското општество, статусот на било кое малцинство во определена организациона политичка структура (локална са-

ЈА НА МАКЕДОНИЈА?!?

моуправа) претставува постојана дискриминација и константна опасност за политичка нестабилност.

Во Рамковниот договор се пристапи по посебни, но многу прецизни формулации, какви што се, правичната застапеност во органите на власта на другите етникуми, но врз основа на пописот на населението, особено во безбедносните структури и употребата на јазикот. Значаен елемент е констатацијата дека во моментот на донесување на Охридскиот договор Македонија веќе беше членка на Советот на Европа, на Партнерството за мир и го имаше потпишано Договорот за стабилизација и асоцијација со Европската унија.

Меѓународниот фактор можеше сите натамошни чекори за имплементација на начелните ставови на охридскиот Договор да ги диктира преку потребните реформи и постапки, кои се спроведуваа како услов за евроатлантската интеграција. Последните локални избори и сегашните вонредни парламентарни избори, кои се оценети како насилнички и недемократски, ја потврдуваат констатацијата дека локалното освојување на власта врз етничка основа претставува процес, кој во натамошната фаза треба да овозможи нова прерасподелба на политичката моќ во нашата држава, но не врз основа на граѓанска демократија, туку врз основа на етничка и верска моќ.